

PEDAGOGY OF FORESTRY

[PEDAGOGIKA LESNÍCTVA]

Miroslav Gejdos - Monika Lachmannova

doi: 10.18355/PG.2025.14.1.5

Abstract

The authors of the article focus on forestry pedagogy and its specifics from its beginnings at the first forestry school to the present, while attention will also be paid to the arboretum itself and its mission and use in education. The work is devoted to the historical development of the Hrádok Arboretum, as an exceptional object of the Forestry and Timber School in Liptovský Hrádek. Let us present the most important milestones in its development, its important position in the education of pupils. We focus on the pedagogy of forestry and its specifics in the past, connecting the information gathered in the chapters devoted to the history of education. We point out the educational contribution of the arboretum. And not only within professional forestry subjects or natural science subjects. It also serves as a space for teaching local history, which is hidden in its inanimate and living parts.

Key words

history, arboretum, dendrology, forestry, education

Abstrakt

Autori článku sa zameriavajú na pedagogiku lesníctva a jej špecifiká od jej začiatkov na prvej lesníckej škole až po súčasnosť, pričom pozornosť je venovaná aj samotnému arborétu a jeho poslaniu a využitiu v edukácii. Práca sa venuje historickému vývoju Hrádockého arboréta, ako výnimočného objektu SOŠ lesníckej a drevárskej v Liptovskom Hrádku. Predstavujeme najdôležitejšie medzníky v jeho vývoji, jeho významné postavenie v edukácii žiakov. Venujeme sa pedagogike lesníctva a jeho špecifik v minulosti, pričom prepájame informácie zhromaždené v kapitolách venovaných dejinám školstva. Poukazujeme na edukatívny prínos arboréta. A to nielen v rámci odborných lesníckych predmetov, či predmetov prírodovedného zamerania. Poukazujeme na význam pedagogiku lesníctva, ktorá slúži ako priestor na výučbu miestnej histórie, ktorá je ukrytá v jeho neživých i živých častiach.

Kľúčové slová

história, arborétum, dendrológia, lesníctvo, pedagogika

Edukácia lesníctva na prelome 18. a 19. storočia

Na základe dostupných historických prameňov konštatujeme, že od začiatku 18. storočia fungovala v Liptovskom Hrádku ľudová škola. Vítek¹ uvádza, že už v roku 1768 pri nej zriadili „kurz (náukobeh) pre výchovu personálu lesníckej služby“. Zásadný význam z pohľadu dejín lesníckeho školstva však mala až ľudová škola, ktorú zriadil komorský prefekt František Wisner z Morgensternu v roku 1796. Prvým učiteľom na novozriadenej škole sa stal Juraj Grünwald, ktorý sa okrem výučby všeobecnovzdelávacích predmetov stanovených pre prvú triedu ľudovej školy venoval

¹ VÍTEK, P. – CHURÝ, S. – ŠUBA, A. Z minulosti Liptovského Hrádku. Liptovský Mikuláš: TRANOSCIUS, 2006, s. 88.

aj lesníckym náukam. Podrobnejšie správy o začiatkoch školy, jej zriadení a spôsobe vyučovania, ako aj učebnom pláne sa písomne nezachovali. Ako upozorňuje Bartak² spôsobené to bolo tým, že celý ústav bol v štádiu vývoja a išlo o odbornú školu, ktorá sa neradila medzi nižšie ľudové školy tej doby.

Uhorská dvorná komora uvádza pri otvorení triedy 3. ročníka v roku 1798, hrádockú školu ako triviálnu. Verejnú právo a súhlas s vyučovaním lesníctva na tejto triviálnej škole udelila uhorská komora 21. augusta 1799, pričom ju už v tom čase označuje ako lesnícku teoretickú a praktickú školu (*Schola Forestralis Theoretico-practica*). Zaraďuje ju tak medzi školy, ktoré prevyšujú obyčajný stupeň ľudovej školy, pričom mala zvláštne postavenie nielen preto, že na nej vyučovali latinčinu, ale aj preto, že mala svoje osobitné odborné poslanie vo výučbe lesníckych predmetov.³ Wisner sa však snažil o to, aby bola škola zaradená na úroveň stredných škôl a tak na základe jeho snaženia bola škola v roku 1802 povýšená na hlavnú školu (*Schola Capitalis*) s názvom Kráľovská komorská lesná a hlavná národná škola v Liptovskom Hrádku (*Königliche Hradeker Kameral Forst und Hauptnational Schule*)⁴. Učebný plán tejto školy, ktorý sa zachoval z roku 1803 poukazuje na vysokú úroveň školy a zahŕňal gramatiku (slovenskú, nemeckú, latinskú, maďarskú), históriu, geografiu, kreslenie, matematiku, geometriu s rysovaním, staviteľstvo, lesnícke disciplíny, ženské zamestnania, ako aj hudbu, ktorá sa tešila na škole veľkej obľube⁵. Do učebného plánu boli zaradené aj predmety, ktoré pokrývali praktickú a teoretickú rečovú prípravu, ktorá bola potrebná pre úrad, ako aj telesný výcvik. V poznámke k učebnému plánu je ďalej uvedené, že žiakov vo svojom voľnom čase zacvičovali kráľovskí majstri hrablí a plavebného zariadenia do zhotovovania modelov na stavbu hrablí, za čo dostávali žiaci presne stanovenú mzdu. Škola mala 4 triedy, pričom v každej boli zaradené vybrané lesnícke predmety nasledovne⁶:

- I. trieda - rozdelenie, pomenovanie stromov a základné lesnícke náuky
- II. trieda - I. diel lesníctva, znalosť lesných drevín v dvoch rečiach (po slovensky a nemecky)
- III. trieda - II. diel lesníctva, pestovanie a ošetrovanie lesných stromov
- IV. trieda - botanika (rastlinopis) a zoológia (živočíchopis) pre potreby lesníctva, o akosti lesnej pôdy, o podstatných vnútorných častiach dreva a pestovaní užitočných drevín

Bartak⁷ zostavil k učebnému plánu na základe zachovaných listín aj zoznam kníh, ktoré boli na škole používané. Zoznam zahŕňa 49 titulov, všetky v nemeckom jazyku. Charakteristickou črtou školy bolo aj to, že sa tu učilo „*dokonaljšie*“ po nemecky ešte v duchu dekrétu cisára Jozefa z roku 1784, ktorý určil pre triviálne a vyššie školy znalosť nemeckého jazyka. Na škole sa vyučovala aj maďarčina, no len v nevyhnutnej miere, ako povinnosť po zavedení školskej reformy Leopoldom II, ktorá zaviedla povinné vyučovanie maďarčiny na všetkých školách v Uhorsku. Základným jazykom, ktorý žiakov uvádzal do jednotlivých predmetov však bola slovenčina. Žiaci sa tak odborné lesnícke predmety učili v dvoch jazykoch – po slovensky a po nemecky.

² BARTÁK, J. *Vývin lesníckeho školstva na Slovensku v rámci lesnohospodárskych pomerov*. Bratislava: Lesnícka a drevárska ústredňa, 1942, s. 88.

³ BARTÁK, ref. 2, s. 88 v tejto súvislosti uvádza, že takýto typ školy mohol byť zaradený medzi nižšie gymnaziálne triedy, no nemohli byť pokladané vyslovene za školy stredné.

⁴ BARTÁK, ref. 2, s. 91.

⁵ *Hre na nástroje, spevu, komponovaniu a výučbe hudby sa na škole venovali viacerí pedagógovia. Podrobnejšie sa téme hudby na škole, ako aj v chráme venuje Andrej Šuba, ktorý upozorňuje na veľkorysý priestor v rámci učebných osnov, ktorý boli venovaný výučbe a dokonca i komponovaniu hudby na škole. VÍTEK, ref. 1, s. 104-116.*

⁶ BARTÁK, ref. 2.

⁷ BARTÁK, ref. 2, s. 100.

Žiaci dostali okrem riadnej výučby aj vojenskú výchovu. Nosili predpísanú rovnošatu a absolvovali vojenský výcvik. O to sa staral vedúci, ktorý bol poverený školou a ktorý súčasne udržiaval vojenský poriadok.

Súčasťou výučby boli aj praktické lesnícke cvičenia, ako aj zimné a letné praktické kurzy. Do uvedených kurzov boli študenti zaraďovaní správou školy na presne stanovený čas, aby sa mohli všetci vystriedať na praktických cvičeniach. Za práce vykonané počas praktických cvičení dostávali stanovenú sumu peňazí, ktoré dávali do lesnej bratskej pokladnice, ktorá prispievala na vydržiavanie chudobných žiakov.⁸

Vítek⁹ uvádza menný zoznam správcov a učiteľov, ktorí počas jej fungovania na škole pôsobili. V úlohe správcu školy pôsobili František Wisner (1796-1815) a Juraj Collináši (1808-1815). Na škole v priebehu jej fungovania pôsobilo spolu 11 učiteľov vrátane dvoch učiteľiek ručných prác. Prvý učiteľský zbor tvorili¹⁰:

František Wisner – riaditeľ školy, hlavný komorský prefekt, Ján Grünwald – prvý profesor, Ján Ľudovít Lang – druhý profesor, Pavol Lahner – tretí profesor, František Pospíšil – štvrtý profesor, Ján Ružička – kapelník, učil hudbu na dychových nástrojoch, Anton Visauer – hlavný správca dielne, modelársky majster, Andrej Schrobár – školník.

Renesancia lesníckeho školstva a výučba na horárskej škole

Ako už bolo spomenuté pred založením Horárskej školy pôsobila v Liptovskom Hrádku Hospodárska škola, ktorá mala od začiatku svojho pôsobenia definovaný užší vzťah k lesníctvu. Učebné osnovy tak zahŕňali aj predmety zamerané na lesníctvo, pričom Barták¹¹ v tejto súvislosti uvádza, že išlo o jedinú nižšiu odbornú školu v Uhorsku, ktorá poskytovala výučbu lesníctva. Štúdium bolo rozdelené do troch rokov. Prvý rok bol prípravný, druhý a tretí rok prebiehali cvičenia v gazdovských prácach, vyučovali sa zásady racionálneho gazdovania a rozličné odvetvia prírodných vied. Prvé dva roky boli rozdelené na zimný a letný polrok (semester), tretí ročník sa už nedelil na polroky a navštevovali ho už len žiaci dosahujúci najlepšie výsledky.¹² Prednášky zo základov lesníctva boli zaradené do zimného polroku druhého ročníka. V prednáškach o lesníctve sa pokračovalo aj v letnom polroku, v praktickej výučbe bolo potom zahrnuté pestovanie hospodárskych stromov.¹³

Za zmienku stojí určite aj to, že podobne ako prvá lesnícka škola z konca 18. storočia, na ktorej sa vyučovalo aj v slovenskom jazyku, i Hospodárska škola bola prvou slovenskou odbornou školou na konci 19. storočia. To sa ale napokon stalo najväčšou prekážkou v jej existencii a nakoniec bola presunutá do Rimavskej Soboty.

Na mieste hospodárskej školy bola v roku 1886 zriadená Horárska škola po vzore horárskych škôl Királyhalme (1883) a Vadászerdő (1885) už s vyučovacím jazykom výlučne maďarským. Horárska škola bola dvojročná. Žiaci boli do školy prijímaní na základe písomnej prijímacej skúšky. Každý polrok boli žiaci klasifikovaní a na konci druhého ročníka skladali skúšku pre absolútorium¹⁴. Horársku skúšku mohli žiaci skladať až po skončení tohto dvojročného štúdia a jeden rok trvajúcej praxi v praktickom lesnom hospodárstve. Tí žiaci, ktorí mali za sebou aspoň jednoročnú

⁸ BARTÁK, ref. 2, s. 100.

⁹ VÍTEK, ref. 1, s. 97.

¹⁰ ŽELEZNÍK, P. 200 rokov od založenia Lesníckej školy v Liptovskom Hrádku - jej minulosť a prítomnosť. In: Pamätnica Lesníckej školy v Liptovskom Hrádku 1796-1996. Liptovský Hrádok: Arbora Publishers, 1996, s. 13-26.

¹¹ BARTÁK, ref. 2, s. 217.

¹² Podrobnejšie o vyučovaní a učebných osnovách pozri BARTÁK, ref. 2, s. 218-222.

¹³ BARTÁK, ref. 2, s. 221.

¹⁴ BARTÁK, ref. 2, s. 225.

prax pred nástupom na školu, sa mohli prihlásiť na horársku skúšku hneď po absolvovaní dvojročného štúdia na horárskej škole.

Nesporne zaujímavých je fakt, že o každom žiakovi bol na škole vedený osobitný záznam, ktorý obsahoval „*popis jeho povahy a osobných vlastností, alebo a zvláštnych schopností, a to do najmenších podrobností*“¹⁵.

Školský rok trval nepretržite 12 mesiacov, pričom žiaci mohli dostať voľno len na Vianoce a Veľkú, vždy len po 7 dní.

Barták¹⁶ uvádza učebné osnovy podľa ktorých sa vyučovalo nasledovne:

1. Maďarský pravopis, gramatika a kancelárske práce, 2. Kreslenie, 3. Krasopis, 4. Počet, 5. Prírodopis, 6. Zemepis a dejepis, 7. Pestovanie lesov, 8. Ochrana lesov, 9. Lesná ťažba, 10. Poľovačka a náuka o zbraniach, 11. Zariadenie a vedenie malého hospodárstva, 12. Zákony, 13. Poľnohospodárstvo, lúkarstvo, záhradníctvo a včelárstvo, 14. Zdravoveda a prvá pomoc pri úrazoch, 15. Pasienkárstvo, 16. Domácky priemysel, 17. Prax.

Na základe vyššie uvedených predmetov potom absolventom vystavili hodnotenie v nasledujúcich okruhoch:

- Všeobecné lesnícke vedomosti
- Znalosť počtov
- Prax v lesných prácach
- Znalosti poľovnícke
- Písomná spôsobilosť
- Spôsobilosť v kreslení
- Usilovnosť
- Správanie¹⁷

Stockmann¹⁸ uvádza, že najvyhladávanejšou učebnou pomôckou v tom čase bola príručka *Horár* (Erdő Or) od hlavného uhorského lesmajstra Alberta Bedóa.

Značný dôraz sa vo výučbe kládol na prax v neďalekom školskom lese Hradská hora, ktorého výmera bola v tom čase 55 ha¹⁹. Vyučovanie prebiehalo len v dopoludňajších hodinách, popoludní sa žiaci venovali praxi. Škola mala rozsiahly poľovný obvod, takže veľké množstvo času bolo venované poľovačkám. Barták²⁰ však upozorňuje na to, že žiaci strácali veľa času aj prácami, ktoré nemali súvis s výučbou, ako napr. štiepanie dreva pre potreby školy, internátu a pod.

Výchova na škole mala vojenský charakter, ktorú viedol horár zamestnaný pri škole. Žiaci vykonávali cvičenia so zbraňou, denne mali traja žiaci službu.

O uplatnení absolventov školy nie sú záznamy, no ako podotýka Barták²¹, je tu možný predpoklad, že nakoľko bol zakladateľ školy Rudolf Benkő dobrým odborníkom svojej doby, museli aj jeho žiaci dostať dobré lesnícke odborné základy „*primerané učebnej látke a organizácii školy, pravda, podľa toho, v ktorom čase a aký študentský materiál navštevoval ústav*“.

Po nástupe Bohuslava Procházku dochádza rozvoju školy. Vyučovanie prebiehalo v slovenčine. Po období úpadku školy od odchodu riaditeľa Benkóa začal Procházka s úpravou budov aj celého areálu školy vrátane arboréta a Hradskej hory.

Učebná osnova²²:

¹⁵ BARTÁK, ref. 2, s. 225.

¹⁶ BARTÁK, ref. 2, s. 224-225.

¹⁷ BARTÁK, ref. 2, s. 225.

¹⁸ STOCKMANN, V. *Dejiny lesníctva na Slovensku : chronológia dejinných udalostí v oblasti lesa, vývoja štátnej správy lesného hospodárstva a vývoja štátnych organizácií lesného hospodárstva. Banská Bystrica : Lesy Slovenskej republiky, 2016, s. 187.*

¹⁹ STOCKMANN, ref. 18, s. 187.

²⁰ BARTÁK, ref. 2, s. 226.

²¹ BARTÁK, ref. 2, s. 228.

²² BARTÁK, ref. 2, s. 310.

- teoretické vyučovanie zahŕňalo predmety všeobecného vzdelania, predmety odborné a pomocné
- povinné praktické cvičenia a ukážky vo všetkých lesných prácach, ktoré sa konali v škole, lesných škôlkach a záhrade ústavu, hlavne však v školskom lese, vhodne upravenom pre praktický výcvik žiakov, ako aj vo vlastných dielňach a cvičnej pile
- poučné vychádzky do školských a iných vzdialenejších lesov, drevárskych podnikov a priemyselných závodov
- výchova všeobecného pestovania charakteru a telesného zdravia, vstepovaním lásky k lesu, prírode a lesníckemu povolaniu, ako aj zmyslu pre povinnosť, svedomitosť a slušnosť tak, aby žiaci opúšťali školu nielen ako zdatní lesní hájníci, ale tiež ako dobrí občania

Edukatívny prínos arboréta

Hrádocké arborétum ako špecializovaná botanická záhrada zhromažďuje tretie najrozsiahlejšie dendrologické zbierky na území Slovenska. Sú v ňom zastúpené dreviny Severnej Ameriky, východnej Ázie a Euroázie, z ktorých mnohé sú vo svojej domovine ohrozené, vzácne či chránené. Zbierky drevín tak slúžia na študijné a vedecké účely.

Nezastupiteľná je však jeho úloha z výchovno-vzdelávacieho a kultúrno-osvetového hľadiska. Správu a odbornú údržbu zabezpečuje SOŠ lesnícka a drevárska J. D. Matejovie, a ako jej účelové zariadenie slúži predovšetkým k praktickej výučbe študentov, predovšetkým v oblasti lesníckej dendrológie, botaniky, dendrometrie, pestovania okrasných drevín a geodézie. Okrem výučby praktických cvičení z odborných predmetov slúži aj ako objekt, v ktorom prebiehajú odborné praxe. Študenti školy tak pod vedením učiteľov odborných praxí, záhradníka a správcu arboréta pomáhajú pri pravidelnej odbornej údržbe arboréta, pričom si osvojujú praktické zručnosti pri ošetrovaní drevín (typoch a spôsoboch rezu drevín, zavlažovania, inštalácii ochrany kmeňa, zhotovenia kotviacich systémov), starostlivosti o trávnaté plochy, ako aj práce s motorovou pilou, krovinnorezmi a pod. Príležitostne je však arborétum využívané aj ako vonkajšia učebňa lesníckej zoológie, pestovania leša, lesnej ťažby, hospodárskej úpravy lesov, ochrany lesov, či odbornej angličtiny. Študenti školy vypracovávajú aj svoje ročníkové práce a práce stredoškolskej odbornej činnosti študentov na témy súvisiace s arborétom²³.

Arborétum vo svojej výučbe využívajú aj ostatné hrádocké školy, a to nielen v výučbu prírodovedných predmetov, ale jeho priestor je využívaný aj ako vonkajší ateliér pre základnú umeleckú školu, ktorá sídli v jeho blízkosti, ale aj žiakov zo školských klubov detí. Prírodné prostredie je tak inšpiráciou pri výtvarnej tvorbe, ale aj miestom oddychu a rekreácie.

Hrádocké arborétum však plní významnú úlohu z výchovno-vzdelávacieho a kultúrno-osvetového hľadiska nielen pre žiakov a študentov hrádockých škôl, ale aj pre školy z regiónu a širokú verejnosť. V arboréte prebiehajú aj komentované prehliadky a aktivity pre základné, stredné i materské školy a širokú verejnosť²⁴, do ktorých sú zapojení aj žiaci školy, to znamená, že pojem „živá učebňa“ tak v plnej miere vystihuje podstatu poslania arboréta a jeho súčasné využitie.

V roku 2021 bol v rámci náučného chodníka sprístupnený nový informačný systém zameraný na vybrané dreviny zbierkového fondu arboréta. V rámci náučného

²³ Práce sú zamerané na hodnotenie vybraných druhov drevín, mapovanie rastlinných druhov ako aj monitoring vtáčích či iných živočíšnych druhov.

²⁴ Aktivity spojené s celoslovenských podujatím *Vikend otvorených parkov a záhrad*, či komentované prehliadky organizované na vyžiadanie alebo prebiehajúce v rámci podporených projektov.

chodníka bolo označených spolu 170 drevín, ktoré sprevádzajú návštevníka po severoamerickej, východoázijskej a euroázijskej geografickej zóne. Nový informačný systém v podobe menoviek drevín obsahuje nielen názvy drevín, ale ponúka aj stručnú informáciu o oblasti ich pôvodného výskytu a QR kód. Po naskenovaní QR kódu sa návštevníci dostanú do databázy drevín na webovej stránke arboréta, kde získajú rozsiahlejšiu informáciu o drevinách v podobe ich podrobnejšej charakteristiky vzťahujúcej sa na vzhľadové vlastnosti, ekologické nároky, či spôsob využitia. Na realizácii sa podieľali aj žiaci školy. Zámerom inovácie informačného systému bolo priblížiť rozmanitosť a krásu drevín Hrádockého arboréta širokej verejnosti a zároveň tak potvrdiť dôležité poslanie arboréta v oblasti výchovno-vzdelávacej, ako aj kultúrno-osvetovej.

Na jeseň roku 2022 boli v rámci podporeného projektu Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (Enviroprojekt 2022 – s názvom „*Spoznaj a ochraňuj kultúrnu pamiatku Hrádocké arborétum*“) organizované komentované prehliadky pre žiakov základných a materských škôl, v rámci ktorého vznikol aj krátky sprievodca arborétom. Komentovaných prehliadok sa v priebehu mesiaca zúčastnilo 9 tried základných škôl a dve triedy materskej školy. Prostredníctvom takýchto aktivít arborétum zabezpečuje environmentálnu výchovu a osvetu pre deti a žiakov škôl s cieľom priblížiť im zážitkovú a hravou formou objekt arboréta so svojimi výnimočnými prírodnými a kultúrnymi hodnotami.

V roku 2023 bol podporený projekt z rozpočtovej rezervy predsedu vlády SR „*Po stopách drevín z celého sveta (nultá etapa obnovy Hrádockého arboréta)*“, vďaka ktorému boli v arboréte osadené nové informačné tabule, lavičky a boli vysadené zbierkové dreviny. Mobilár v podobe lavičiek a informačných panelov bol vyrobený na mieru pre arborétum, pričom jeho zhotovenie prebehlo priamo v arboréte a výraznou mierou sa na ňom podieľali študenti drevárskeho odboru pod vedením majstrov odborného výcviku. Výsadby drevín boli realizované v súlade s koncepciou obnovy arboréta a zahŕňajú druhy severoamerické, východoázijské, ale aj naše domáce. Na prácach sa podieľali študenti lesníckeho odboru, ktorí majú možnosť vyskúšať si aj záhradnícke práce, ako je výsadba vzrastlých drevín, aplikácia zlepšovacích materiálov, či zhotovenie kotvenia drevín. Ďalšie aktivity smerujú k možnosti rekonštrukcie prevádzkovej budovy arboréta na enviro-učebňu a informačný bod, ktorý by pomohol arborétu rozvíjať ďalšie edukačné aktivity.

Záver

Mesto Liptovský Hrádok má zaujímavú históriu, ktorá je významným spôsobom prepojená s dejinami lesníctva a lesníckeho školstva na Slovensku. Jej stopy môžeme sledovať na jeho území až dodnes. Odráža sa v jeho priestorovom usporiadaní, zapísaná je v stavebných objektoch, sochách či pomníkoch, ktoré sú vo svojej podstate nemenné. História mesta je však vďaka pôsobeniu lesníkov počas vyše dvoch storočí zaznamenaná aj v plochách vegetácie, či dokonca v jednotlivých stromoch. Mesto je tak bohaté aj na tieto neustále sa vyvíjajúce a meniace živé stopy histórie. Na jeho území sa tak nachádzajú plochy vegetácie, ktoré sú cenné svojimi kultúrno-historickými hodnotami, no nezastupiteľný význam majú aj z hľadiska ochrany prírody a krajiny. A medzi týmito plochami má výnimočné postavenie práve Hrádocké arborétum.

Hrádocké arborétum predstavuje najvyššie položené arborétum v strednej Európe a obsahuje tretie najrozsiahlejšie zbierky drevín na Slovensku. Založené bolo na konci 19. storočia ako súčasť rozsiahleho areálu Horárskej školy, ktorá bola v Liptovskom Hrádku zložená v roku 1886. Už od svojho vzniku slúžilo ako výučbový objekt školy, pričom toto poslanie si zachovalo až do súčasnosti.

V priebehu svojej existencie zažil obdobia rozkvetu, ale aj obdobia chátrania, obdobia kedy mu bola venovaná starostlivosť a rozširovali sa jeho zbierky, či obdobia keď došlo k ich výraznej redukcii a ich ničeniu. Je jedinečným priestorom rozsiahlych

zbierok drevín pochádzajúcich zo Severnej Ameriky, Ázie či Európy, vďaka čomu bol vyhlásený v zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny²⁵ za chránený areál so 4. stupňom ochrany. Zároveň v ňom však nájdeme aj cenné stopy histórie, čo bolo podkladom pre jeho vyhlásenie v zmysle zákona o ochrane pamiatok²⁶ za pamiatkový objekt. Jeho historické hodnoty sú čitateľné nielen v častiach bývalého vodného systému a niekdajšieho jazierka, ale aj vďaka drevinám, z ktorých tie najstaršie si pamätajú ešte časy jeho založenia v 90. rokoch 19. storočia.

V súčasnosti je arborétum v správe SOŠ lesníckej a drevárskej J. D. Matejovie, ktorá zabezpečuje aj jeho odbornú údržbu. V arboréte prebieha výučba praktických cvičení z odborných predmetov, odborné praxe, ale aj komentované prehliadky pre základné, stredné i materské školy a širokú verejnosť, to znamená, že pojem „živá učebňa“ tak v plnej miere vystihuje jeho podstatu a súčasné využitie.

Bibliographic references

Barták, J. (1942). *Vývin lesníckeho školstva na Slovensku v rámci lesnohospodárskych pomerov*. Bratislava: Lesnícka a drevárska ústredňa, 1942. 400 s.

Lachmannová, M. (2022). Lesnícky významné miesta v Liptovskom Hrádku. *Mesačník mesta Liptovský Hrádok*. *Liptovský Hrádok*, 2022, XXXI.(4/2022), 1, 6. ISSN 1338-9335.

Lachmannová, M. (2022). *Hrádocké arborétum: Vydajte sa s nami na cestu okolo sveta za drevinami Severnej Ameriky, Ázie a Európy*. Stredná odborná škola lesnícka a drevárska Jozefa Dekreta Matejovie v Liptovskom Hrádku, 2022. 12 s.

Lachmannová, M. (2023). Hrádocké arborétum. *Mesačník mesta Liptovský Hrádok*. Liptovský Hrádok (2023). XXXII.(4/2023), 5. ISSN 1338-9335.

Lachmannová, M. (2023). Zeleň v Liptovskom Hrádku. *Mesačník mesta Liptovský Hrádok*. Liptovský Hrádok (2023). XXXII.(4/2023), 1, 5. ISSN 1338-9335.

Obzor: noviny pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Uh. Skalica, 1874, XII(29), 226-227.

Národné noviny. Turč. Sv. Martin (1874). V(118), 521.

Pavlík, J. (2016). Hrádocké arborétum - história. In: *Pochôdzky hrádockými dejinami: Výber prednášok o histórii mesta Liptovský Hrádok a jeho okolia*. © Národný trust n.o., 2016, s. 54-67.

Stockmann, V. (2016). *Dejiny lesníctva na Slovensku : chronológia dejinných udalostí v oblasti lesa, vývoja štátnej správy lesného hospodárstva a vývoja štátnych organizácií lesného hospodárstva*. Banská Bystrica : Lesy Slovenskej republiky, 2016. 1022 s. ISBN 9788097220426.

Vítek, P. (2008). *Významné osobnosti hradného a komorského panstva v Liptovskom Hrádku od stredoveku do začiatku 20. storočia*. Liptovský Hrádok: Mesto Liptovský Hrádok, 2008, 98 s. ISBN 978-80-970017-2-8.

Vítek, P., Churý, S. & Šuba, A. (2006). *Z minulosti Liptovského Hrádku*. Liptovský Mikuláš: TRANOSCIUS, 2006, 191 s. ISBN 80-7140-271-0.

Železník, P. (1996). 200 rokov od založenia Lesníckej školy v Liptovskom hrádku - jej minulosť a prítomnosť. In: *Pamätnica Lesníckej školy v Liptovskom Hrádku 1796-1996*. Liptovský Hrádok: Arbora Publishers, 1996, s. 13-26. ISBN 80-967088-3-X.

PROJEKTOVÉ DOKUMENTÁCIE A MAPY

Botanický park (arborétum). Liptovský Hrádok: Lesnícka technická škola J. D. Matejovie, 1959.

Zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov

²⁵ Zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov

²⁶ Zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

Zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

Doc. PhDr. PaedDr. Miroslav Gejdoš, PhD.

Katedra pedagogiky a psychológie,

Faculty of Education

Catholic University in Ružomberok

Hrabovská cesta 1, 034 01 Ružomberok,

Slovakia

miroslav.gejdos@ku.sk

ORCID: 000-0003-2471-302

Ing. Monika Lachmannová, Ph.D.

Secondary Vocational School of Forestry and Woodworking

Jozef Dekret Matejovie in Liptovský Hrádok

Hradná 534, 033 01 Liptovský Hrádok

lachmannova@gmail.com

ORCID: 0009-0007-2751-3657